

КОРИГУВАННЯ СУМИ ОЧІКУВАНОГО ВІДШКОДУВАННЯ ЗА ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ

С.В. Кулюкін, Українська академія банківської справи

Особливістю сучасного етапу діяльності підприємств – емітентів цінних паперів є необхідність вдосконалення методик визначення справедливої вартості та зменшення корисності цінних паперів з урахуванням системи фінансових і нефінансових ризиків залежно від фінансового стану емітента. На сьогоднішній день ці питання врегульовані Положенням про порядок визначення справедливої вартості та зменшення корисності цінних паперів, затвердженим постановою Правління НБУ 17.12.2003 р. № 561 та Положенням про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих витрат за кредитними операціями банків, затвердженим постановою Правління НБУ 06.07.2000 р. № 279 [1, 2].

Під “класом емітента” розуміють певну якісну характеристику фінансового стану підприємства-емітента цінних паперів за сукупністю факторів, що визначають його фінансово-господарську діяльність, рівень та структуру управління. Клас емітента визначається на підставі оцінки його фінансового стану за п'ятьма рівнями – від А до Д, що можливо лише за умови наявності у банку регулярної фінансової звітності емітента. Якщо така звітність відсутня, то емітент автоматично відноситься до останнього класу (Д), оскільки достовірно оцінити фінансовий стан об'єкта у даному випадку неможливо.

Якщо емітент цінних паперів є одночасно і позичальником банку, за результатами класифікації клас емітента та клас позичальника співпадатимуть. Якщо показники діяльності емітента не відповідають половині або й більшій частині показників, то він взагалі не повинен оцінюватися.

Під час визначення корисності цінних паперів органів державної влади сума очікуваного відшкодування визначається без коригування на фактор ризику емітента.

Цінні папери органів державної влади вважаються такими, що не мають ризику погіршення фінансового стану емітента, проте можуть знецінюватися внаслідок зміни ринкової ставки дохідності і тому банк має право створювати резерв у сумі перевищення балансової вартості таких цінних паперів над сумою очікуваного відшкодування.

Сума очікуваного відшкодування відповідно до методики Національного банку України [2] може бути скоригована на фактори ризику емітента залежно від його класу за наступною шкалою зміни відсотків коригування:

- клас А – 0;
- клас Б – 5 %;
- клас В – 20 %;
- клас Г – 50 %;
- клас Д – 100 %.

Класи емітентів цінних паперів визначаються за результатами оцінки фінансового стану емітента з урахуванням наступних чинників:

- термін з часу реєстрації;
- термін останньої структурної реорганізації та змін у складі керівництва;
- наявність аудиторських висновків за останні три роки діяльності;
- своєчасність сплати нарахованих процентів за борговими зобов'язаннями;
- прибутковість діяльності;
- обсяги власного капіталу.

До першого класу – класу А – належать емітенти, щодо яких немає сумнівів стосовно своєчасності та повноти погашення боргових цінних паперів, сплати відсотків за ними, а також ті, що забезпечують стабільність доходів за пайовими цінними паперами.

До класу Б належать емітенти, щодо спроможності яких своєчасно та повністю погашати боргові цінні папери, сплачувати проценти, а також отримувати стабільні доходи за пайовими цінними паперами на час їх класифікації офіційних претензій немає, однак певні внутрішні (передбачена реорганізація, зміна профілю діяльності, регіону роботи тощо) або зовнішні фактори (загальний стан сфери основної діяльності тощо) не дають змоги віднести їх до вищого класу.

До класу В відносять емітентів, до яких є претензії щодо своєчасного та повного погашення боргових і пайових цінних паперів, затримки сплати процентів, а також значного скорочення рівня дохідності за пайовими цінними паперами.

Клас Г характеризують емітенти, які не зможуть у строк погасити боргові цінні папери, а також емітенти, щодо яких банк не може розрахувати на повернення суми внеску до статутного капіталу в разі їх реорганізації.

До класу Д належать емітенти, інвестування яких надалі є неприпустимим, а придбані боргові цінні папери практично неможливо погасити на час проведення їх класифікації (однак можна буде погасити за рішенням Господарського суду або після санації), а також ті емітенти пайових цінних паперів, за якими банк може не лише не повернути свою частку в статутному капіталі, але й бути правонаступником деяких боргових зобов'язань.

Таким чином, використання розглянутої системи класифікації емітентів залежно від стану їх фінансово-господарської діяльності дозволяє упорядкувати їх діяльність як у фінансово-кредитній сфері, так і на фондовому ринку.

Список літератури

1. Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків. – К., 2000. – 21 с.
2. Положення про порядок визначення справедливої вартості та зменшення корисності цінних паперів. – К., 2003. – 11 с.

Кулюкін, С.В. Коригування суми очікуваного відшкодування за цінними паперами [Текст] / С.В. Кулюкін // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник наукових праць. – Суми: УАБС НБУ, 2004. – Т. 11. – С. 340-342.